

Temagranskning – Barns delaktighet och inflytande

Fristående och kommunala förskolor
samt fristående pedagogisk omsorg
i Tyresö kommun

2023

Barn- och
utbildningsförvaltningen
D.nr 2023/BUN 0184

tyresö kommun

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Temagranskning.....	4
1.2	Syfte	4
1.3	Metod	5
1.4	Definitioner enligt 1 kap. 3 § skollagen.....	5
1.5	Avgränsning.....	5
2	Förskola.....	6
2.1	Styrdokument.....	6
2.2	Granskade förskolor	6
2.3	Resultat – förskola.....	7
2.3.1	Förskolans värdegrund och uppdrag.....	7
2.3.2	Mål och riktlinjer	12
2.3.3	Rektorns ansvar	13
2.4	Sammanfattning och bedömning – förskola	15
3	Pedagogisk omsorg	16
3.1	Styrdokument.....	16
3.2	Granskad pedagogisk omsorg.....	16
3.3	Resultat – pedagogisk omsorg	17
3.3.1	Värdegrund och uppdrag	17
3.4	Sammanfattning och bedömning – pedagogisk omsorg.....	18

1 Inledning

En kommun har enligt 26 kap. 4 § skollagen (2010:800) tillsyn över

1. förskola vars huvudman kommunen har godkänt enligt 2 kap. 7 § andra stycket,
2. pedagogisk omsorg vars huvudman kommunen har godkänt enligt 25 kap. 10 §, och
3. att enskilda som godkänts av kommunen fortlöpande uppfyller kraven i 2 kap. 5 och 6 b §§ och 25 kap. 10, 10 a och 10 b §§.

Med tillsyn avses enligt 26 kap 2§ skollagen en självständig granskning som har till syfte att kontrollera om den verksamhet som granskas uppfyller de krav som följer av lagar och andra föreskrifter. I Tyresö kommun genomförs denna tillsyn genom regelbunden tillsyn i fristående förskolor och pedagogisk omsorg vart fjärde år, en årlig kvalitetsdeklaration samt en årlig temagranskning.

Skolinspektionen har enligt 26 kap. 3§ skollagen tillsynsansvar över de kommunala förskolorna. Tyresö kommun granskar internt ett urval av de kommunala förskolorna i den årliga temagranskningen.

1.1 Temagranskning

Enligt barn- och utbildningsnämndens granskningsplan (dnr. 2022/BUN 0026) ska barn- och utbildningsförvaltningen årligen genomföra en temagranskning som inriktas mot ett särskilt område eller en specifik sakfråga som valts ut i Läroplan för förskolan, Lpfö18 (Skolverket 2018). Temagranskning genomförs årligen i samtliga fristående förskolor och pedagogisk omsorg samt genom stickprov i de kommunala förskolorna.

Temagranskning 2023

Det utvalda området för årets temagranskning på förskolor och i pedagogisk omsorg är barns delaktighet och inflytande.

1.2 Syfte

Det övergripande syftet med kommunernas tillsyn av fristående förskolor är enligt Skolinspektionen att garantera att barn erbjuds en utvecklande, lärande och stimulerande verksamhet i enlighet med skollag och läroplan¹.

Syftet med barn- och utbildningsförvaltningens temagranskning är att visa på styrkor och utvecklingsområden inom det utvalda området på fristående och kommunala förskolor och i pedagogisk omsorg i Tyresö kommun.

¹ Kommunernas tillsyn av fristående förskolor, sid. 17 (Skolinspektionen 2016)

1.3 Metod

Granskningen baseras på dokumentstudier av inlämnad rapportering, verksamhetsplaner eller andra dokument som ligger till grund för förskolornas och den pedagogiska omsorgens arbete med barns delaktighet och inflytande.

1.4 Definitioner enligt 1 kap. 3 § skollagen

Undervisning – processer som vid lärtillfällen leds av lärare eller förskollärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn inhämtar och utvecklar kunskaper och värden

Utbildning – verksamhet som bedrivs av en huvudman enligt skollagen inom vilken barn deltar i undervisning och andra aktiviteter

1.5 Avgränsning

Granskningen omfattar samtliga fristående förskolor (tio huvudmän, totalt 16 förskolor), fristående pedagogisk omsorg (tre huvudmän) samt ett urval förskolor med kommunal huvudman (sex förskolor). De kommunala förskolorna i granskningen väljs ut av kvalitetscontroller på barn- och utbildningsförvaltningen och ingår i skilda förskoleenheter (flera förskolor med samma rektor). En förskola i respektive enhet granskas. Samtliga kommunala förskoleenheter granskas under en tvåårsperiod.

Tre huvudmän för fristående pedagogisk omsorg har för närvarande pausat verksamheten: Stjärnan 14, Eva Blomqvist och Patricia Järbrink. Pedagogisk omsorg Myran Koriandern har avvecklat verksamheten och finns inte med i rapporten.

Temagranskningen omfattar förskolornas och den pedagogiska omsorgens arbete med barns delaktighet och inflytande med utgångspunkt i 4 kap. 9 § skollagen samt avsnitt 1. Förskolans värdegrund och uppdrag; 2.3 Barns delaktighet och inflytande; och 2.8 Rektorns ansvar; i Lpfö 18.

2 Förskola

2.1 Styrdokument

Barnkonventionen (SFS 2018:1197)

Skollagen, kap 1-4, 6 och 8 (SFS 2010:800)

Läroplan för förskolan, LpFö18 (Skolverket 2018)

2.2 Granskade förskolor

Huvudman	Enhet	Barn, antal	Heltids-tjänster, antal ²	Leg. förskol-lärare, antal ³	Antal barn per heltids-tjänst	Antal barn per förskol-lärare, heltidstjänst
Dibber Inspira AB	Karlavagnen	67	9,54	3,43	7,0	19,5
	Kattfoten	65	9,95	1,9	6,5	34,2
	Stjärnan	71	11,25	3,57	6,3	19,8
Pysslingen förskolor och skolor AB	Noblaskolan Brevik förskola	74	12,25	3,95	6,0	18,7
Förskolan Lek och lär Tyresö ek. för.	Lek och lär	19	3,0	2,0	6,5	9,5
Montessori-förskolan Klinten ek. för	Klinten	32	8,22	1,6	3,9	20
Förskolan Kryddan ek. för	Kryddan	19	4,0	1,0	4,8	19
Rödkullans förskolor AB	Rödkullan	29	4,6	1,6	6,3	18,1
	Slottsparken	29	4,5	2,0	6,4	14,5
Trollebo föräldra-kooperativ ek. för	Trollebo	56	11,0	2,0	5,1	28
Tyresö församling, Svenska kyrkan	Trollflöjten	54	10,25	2,75	5,2	19,6
Tyresö kommun	Ballongen	110	20,27	6,8	5,4	16,2
	Gunghästen	77	12,96	3,92	5,9	19,6
	Kardemumman	70	11,3	3,6	6,2	19,4
	Loket	76	12,11	5,75	6,3	13,2
	Sofieberg	57	11,65	3,85	4,9	14,8
	Strandpärlan	70	12,77	6,75	5,5	10,3
Montessori förskolor och skolor i Sverige AB	Tyresö montessoriskolas förskola	67	11,45	2,6	5,9	25,8
Unike förskolor AB	Hästhagen	138	25,23	6,87	5,5	20,1
	Paletten	86	14,68	6,09	5,9	14,1
	Stenkulan	57	8,87	2,87	6,4	19,9
	Trollsländan	101	17,18	6,5	5,9	15,5

² Leg. förskollärare, barnskötare och annan pedagogisk personal

³ I antalet heltidstjänster har antalet anställda som arbetar med barn (ej köks- och städpersonal) räknats om till heltidstjänster med hjälp av tjänstgöringsgraden

Uppgifterna i tabellen ovan har samlats in av barn- och utbildningsförvaltningen 2023. Jämförelsetal enligt Skolverkets statistik 2022: antal barn per heltidstjänst i riket totalt är 5,1; antal barn per legitimerad förskollärare i riket totalt är 12,4.

Samtliga granskade förskolor har lämnat rapportering kring hur de genom sina arbetssätt säkerställer att barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara. Förskolorna har också lämnat exempel på hur barnen får möjligheter till reellt inflytande över arbetssätt och innehåll, hur varje barn blir lyssnat till, hur barnen får tillgång till information i frågor som rör dem, hur barnens bästa tillgodoses, hur förskolan säkerställer att alla barn ges möjligheter att vara delaktiga och får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett till exempel kön och ålder samt hur barnens delaktighet påverkar undervisningen och utbildningen. Förskolorna har lämnat exempel på hur rektor säkerställer att förskolans arbetsformer utvecklas för att gynna barnens inflytande.

2.3 Resultat – förskola

Barn och elever ska ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och hållas informerade i frågor som rör dem. Informationen och formerna för barnens och elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad.⁴

Utbildningen i förskolan ska lägga grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är. Barnens sociala utveckling förutsätter att de alltefter förmåga får ta ansvar för sina egna handlingar och för miljön i förskolan. Barn har rätt till delaktighet och inflytande. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen.⁵

Förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska därför utgå från vad som bedöms vara barnets bästa, att barn har rätt till delaktighet och inflytande och att barnen ska få kännedom om sina rättigheter.⁶

2.3.1 Förskolans värdegrund och uppdrag

”Barnens åsikter ska tas tillvara i utbildningen och de ska få möjlighet att bilda sig egna uppfattningar och göra val utifrån sina egna förutsättningar. På så sätt kan barnen utveckla tilltro till sin egen förmåga samt bli delaktiga och utöva inflytande över utbildningen.”

⁴ 4 kap. 9 § skollagen

⁵ Lpfö18, avsnitt 2.3, Barns delaktighet och inflytande, sid. 11

⁶ Lpfö18, avsnitt 1, Förskolans värdegrund och uppdrag, sid. 1

Lpfö18 avsnitt 1, sid. 2

Att säkerställa att barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara i utbildningen och undervisningen gör förskolorna genom en mångfald metoder och förhållningssätt. Varje rektor är pedagogisk ledare och utformar förskolans utbildning och undervisning i relation till de nationella målen tillsammans med förskollärare, barnskötare och övrig personal.

Barn- och utbildningsförvaltningen noterar att det i rapporteringen framkommer några områden som flera förskolor nämner: att vara nära barnen, att undervisa i små grupper, hur lärmiljön utformas, demokratiska principer, särskilda observationsperioder samt det systematiska kvalitetsarbetet. Samtliga förskolor beskriver ytterligare metoder och förhållningssätt som kan bidra till att barnen kan bli delaktiga och utöva inflytande över utbildningen.

Vara nära barnen

Samtliga förskolor anger att barnens tankar och intressen utgör utbildningens och undervisningens fokus och att förskollärarna och barnskötarna är inlyssnande, lyhörda, aktiva, intresserade, stöttande och vägledande. När pedagogerna arbetar nära barnen får de möjlighet att fånga upp barnens tankar och ta tillvara dem i planeringen och genomförandet av utbildningen och undervisningen. Trollebo anger att de vinnlägger sig om att prata med varje barn under förskoledagen. Ballongen beskriver att det är viktigt att läsa av kroppsspråk och sinnesstämningar hos de yngsta barnen för att kunna erbjuda dem inflytande och delaktighet. Kardemumman menar att lyhörda, medvetna och närvarande pedagoger vågar ändra riktning och anpassa undervisningen utifrån barnens intressen. Strandpärlan beskriver att pedagogerna ser, hör, reagerar, roterar i lärmiljöerna och befinner sig där barnen är, vilket kan bidra till att barn och pedagoger kan föra dialoger som är av vikt för att ge barnen reellt inflytande.

Små grupper

Brevik, Unike, Tyresö montessori, Ballongen, Gunghästen, Strandpärlan och Loket lyfter arbetssättet att dela in barn i mindre undervisningsgrupper för att ge alla möjlighet att bli hörda, sedda, få taltid och delta i undervisningen utifrån sina egna förutsättningar.

Ge återkoppling till barnen

Unike förskolor beskriver att barnen får återkoppling för att de ska få kännedom om att de åsikter som de har uttryckt leder till faktisk förändring och utveckling av utbildningen. Likaså Rödkullans förskolor anger att barnen får information om hur deras åsikter har tolkats och givit avtryck i utbildningen och undervisningen. Även Strandpärlan tydliggör för barnen att de är med och

bestämmer, så att barnen ska ha kännedom om att de är delaktiga och har rätt att uttrycka sina tankar och åsikter.

Lär miljön

Klinten, Unike, Ballongen, Sofieberg och Gunghästen beskriver att formandet av lärmiljöerna är en viktig del i att erbjuda barnen möjlighet till delaktighet och inflytande. Förskollärare och barnskötare observerar gruppens och enskilda barns intressen och behov och utformar lärmiljöerna efter detta. Tillgängliga lärmiljöer ger bättre förutsättningar för barn att lyckas samt kan bidra till att ge barnen ökad delaktighet och inflytande över sina dagar. Ballongen utgår från Specialpedagogiska skolmyndighetens tillgänglighetsmodell⁷ och utvecklar den pedagogiska, den sociala och den fysiska miljön utefter denna för att få en hög grad av tillgänglig lärmiljö för alla barn. Gunghästen arbetar med metoden lekresponsiv⁸ undervisning och i samband med denna får barnen möjlighet att skapa lekvärldar tillsammans med kamrater och pedagoger. Även Dibbers förskolor arbetar med lekresponsiv undervisning. Strandpärlan beskriver att miljöerna är uppbyggda på ett sätt som kan bidra till att barnen kan vara självständiga, delaktiga, ha inflytande och använda allt material. Förskolan använder miljön som ”den tredje pedagogen”, det vill säga erbjuder material som inspirerar och uppmuntrar till utforskande och lärande, skapar möten, kommunikation, lek och lärande. Begreppet innefattar också förskolans organisation vad gäller tid och arbetslag.⁹

Demokratiska principer

Ballongen uppger att förskolan tillämpar demokratiska principer så att barnen får en ökad förståelse för att de kan påverka sin dag på förskolan genom att göra sin röst hörd. Brevik anger att de pratar mycket om demokrati och dess betydelse. Strandpärlan beskriver att förskolan arbetar inspirerat av Reggio Emilias pedagogiska filosofi där ett demokratisk ställningstagande lägger grunden och att förskolan arbetar för att vara en demokratisk praktik där barn ses som kompetenta. Brevik, Klinten, Trollebo och Strandpärlan beskriver att de röstar om olika aktiviteter. Det kan till exempel handla om vilken bok som ska högläsas, val av utflyktsmål eller vad gruppen ska plantera. Klinten anger att röstning har blivit en metod som barnen själva använder för att ta gemensamma beslut.

Systematiskt kvalitetsarbete

Samtliga förskolor anger att det systematiska kvalitetsarbetet är betydelsefullt för att säkerställa att barnens åsikter och uppfattningar tas tillvara i utbildningen och undervisningen. Klinten och Kryddan beskriver att de

⁷ www.spsm.se/stod-och-rad/skolutveckling/tillganglighet/tillganglighetsmodell/

⁸ Didaktisk inriktning som innebär att på ett särskilt sätt organisera för barns lärande och utveckling i relation till lek.

⁹ www.reggioemilia.se

använder pedagogisk dokumentation för att fånga upp barnens intressen och lärande på individ- och gruppnivå och utgår från dessa kunskaper i planering och utformning av undervisningen. Kryddan använder exempelvis tankekartor där pedagogerna noterar med barnens egna ord vad de vill lära sig, var de tänker att de kan hitta information om ämnet och hur de tänker att arbetet ska gå till. Tyresö montessori anger att barnens uppfattningar kring undervisningen utvärderas. Lek och Lär utvärderar hur barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara genom dokumentation och reflektion tillsammans med barnen samt genom utvärdering och reflektion i arbetslaget. Även Trollebo, Sofieberg och Trollflöjten utgår från observationer och dokumentationer för att förstå vad barnen intresserar sig för, i syfte att utforma undervisningen utifrån deras intressen, önskemål och tankar. Trollflöjten och Ballongen lyfter att dokument är viktiga stöd i arbetet med att säkerställa att barnens tankar och åsikter systematiskt tas tillvara, till exempel verksamhetsplan/årsplan, likabehandlingsplan och reflektions- och planeringsdokument.

Ballongen, Gunghästen och Loket lyfter vikten av att förskollärare och barnskötare reflekterar tillsammans med barnen för att få möjlighet att fånga in barnens tankar och frågor samt ge barnen möjligheter att förmedla åsikter och uppfattningar. Gunghästen använder bland annat metasamtal¹⁰ för att synliggöra barnens funderingar, reflektioner och förändrade kunnande. En annan metod som förskolan använder sig av för att lyssna på och ta tillvara barnen åsikter, tankar, erfarenheter och idéer är så kallade strukturerade samtal, enskilda samtal med varje barn som genomförs med jämna mellanrum.

Unikes förskolor utvärderar metoderna som används för att ta tillvara barnens uppfattningar och åsikter, så som samlingar, valtavlor, observationer eller pedagogisk dokumentation. Rödkullan och Slottsparken använder FN:s barnrättskommittés lista på de krav som ska ställas för processer där ett eller flera barn hörs och deltar¹¹ som ett verktyg för uppföljning av barns delaktighet och inflytande. Kardemumman genomför gemensamma reflektioner med barnen i hela gruppen eller i mindre grupper, samt reflekterar veckovis i pedagoggruppen. Pedagogerna använder sig vid dessa tillfällen av dokumentation i form av bilder, filmer och observationsprotokoll. Strandpärlan beskriver att barnen är delaktiga i den pedagogiska dokumentationen, där de själva fotar, filmar eller ställer frågor inom ramen för det projekterande arbetet¹² som pågår under dagen och vid andra tillfällen.

¹⁰ Metasamtal handlar övergripande om barns reflekterande över sitt eget lärande och pedagogers tolkningar av barnets uttagor. (Pramling Samuelsson et.al, 2015)

¹¹ Handbok för barns delaktighet och inflytande (Unicef 2021, sid. 61)

¹² Att utifrån ett ämne, fokus eller intresse arbeta tillsammans med barnen med deras nyfikenhet, sätta undersökandet i centrum och utveckla det arbetet utifrån observationer, reflektioner och analyser, enligt www.reggioemilia.se

Observationsperiod

Kryddan, Unike, Gunghästen, Kardemumman och Sofieberg nämner att de startar upp terminen med en observationsperiod då pedagogerna lyssnar in vad barnen för tillfället samtalar om, helst vill sysselsätta sig med och är nyfikna på och intresserade av.

Andra arbetssätt och förhållningssätt

Ett urval andra arbetssätt och förhållningssätt som nämns:

- Använder smartboard, montessoripedagogiskt material och bildstöd för att fånga upp alla barn oavsett utmaningar (Tyresö montessori)
- Barn får information om att de kan avsluta sitt deltagande när de vill, de behöver aldrig uttrycka åsikter mot sin vilja. (Rödkullan)
- Utgår från barnens röster och uppfattningar i kartläggningarna i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (Ballongen)
- I förskolans arbete med normkritik tar pedagogerna fram handlingsplaner som exempelvis handlar om hur de ska stötta barnen att uttrycka känslor med hjälp av den så kallade Trestegsmetoden¹³ (Gunghästen)
- Skapar situationer där barn får delta och utvecklas – exempelvis duka, leda samling, bjuda kompisar på frukt eller med pedagogers hjälp starta en lek där fler barn bjuds in (Trollflöjten)
- Förskolans mål är att barnen ska nå så hög grad av självständighet, självbestämmande och delaktighet som möjligt. Pedagogiska redskap tas fram utifrån observationer av barnens förmågor, intressen och behov (Sofieberg)
- Förskolan arbetar aktivt med föräldrars inflytande. Varje avdelning använder sig av hemuppgifter, där barnen tillsammans med sin familj undersöker matematiska, etiska eller språkliga uppgifter. Vårdnadshavarna får inblick i barnens aktiviteter och intressen på förskolan och kan därmed komma med idéer, synpunkter och tankar (Strandpärlan)
-

¹³ Trestegsmetoden innebär att sätta ord på vad som händer, tala om hur en känner och tala om hur en vill att det ska vara istället, enligt www.jamstallt.se

2.3.2 Mål och riktlinjer

"Förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla intresse för och förmåga att uttrycka tankar och åsikter så att de kan påverka sin situation"

"Barn har rätt till delaktighet och inflytande. De behov och intressen som barnen själva på olika sätt ger uttryck för ska ligga till grund för utformningen av miljön och planeringen av utbildningen."

Lpfö 18, Mål och riktlinjer avsnitt 2.3

Nedan följer ett urval av de exempel som förskolorna har lämnat kring hur barnen får möjligheter till reellt inflytande över arbetssätt och innehåll; hur varje barn blir lyssnat till; hur barnen får tillgång till information i frågor som rör dem; hur barnens bästa tillgodoses; hur förskolan säkerställer att alla barn ges möjligheter att vara delaktiga och får lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett t ex kön och ålder; och hur barnens delaktighet påverkar undervisningen och utbildningen.

Ballongen	Gör normkritiska checklistor som ska säkerställa att alla barn får möjlighet att vara delaktiga och får lika stort inflytande i utbildningen. Pedagogerna använder "tumme upp och tumme ner" som utvärderingsmetod för att få fatt i barnens tankar och synpunkter.
Brevik	Letar i böcker, söker på internet eller undersöker i naturen när ett eller flera barn har ett visst intresse eller är nyfikna på något särskilt.
Gunghästen	Genomför enskilda strukturerade samtal, där pedagogen försöker närma sig barnets värld för att skapa de bästa möjliga förutsättningarna, med anpassat, tillgängligt material och progression i lärmiljöerna.
Hästhagen Paletten Stenkulan Trollsländan	Barnen får möjlighet att uttrycka sig analogt och digitalt och vara producenter, det vill säga ta och välja bilder, välja form av dokumentation till exempel göra böcker och filmer med mera. Undervisning med digitala verktyg utgör en grund för att samtala om källkritik och att andras åsikter, bilder etc. inte alltid är faktabaserade.
Kardemumman	Pedagogerna observerar, är närvarande och lyhörda, fångar och följer barnets intressen samt ger tid att stanna kvar i ett görande och att utforska tillsammans.
Karlavagnen Stjärnan Kattfoten	Arbetar tydliggörande och konkretiserar barnens delaktighet och inflytande exempelvis med klossar i olika färger, bildstöd eller TAKK, Tecken som alternativ och kompletterande kommunikation.

Klinten	Barnen får daglig information om rutiner och aktiviteter för dagen, samt information om vilken personal som är närvarande och eventuella vikarier.
Kryddan	Planering av undervisningen sker utifrån barnens förutsättningar. Har uppmärksammat att olika barn och olika barngrupper behöver olika stöd och hjälp för att kunna ta till sig undervisningen. t ex att de yngsta barnen tillgodogör sig undervisning bäst på förmiddagen.
Lek och lär	Barnen har inflytande över innehåll i samlingar och projekt genom val av sånger, ramsor, lekar med mera. Barnens tankar, idéer och intressen samlas ihop för att hitta en utgångspunkt för undervisningen.
Loket	Informerar barnen under samlingen och låter dem komma till tals.
Rödkullan Slottsparken	Fördelar talutrymme och visar att alla barn är viktiga för gruppen. Barnen får information om vad syftet är med att delta i undervisningen, hur deltagandet ska genomföras och vilka konsekvenser det kan få för dem själv och andra.
Sofieberg	Möten med reflektion över utbildningen i stora och små konstellationer. Barnens åsikter tas tillvara och bestämmer fortsatt grund för utbildningens innehåll.
Strandpärlan	Inspirerande lärmiljöer som bryter könsstereotypa mönster. Ser över miljön kontinuerligt och använder okodat ¹⁴ material i hög utsträckning.
Trollebo	Utmanar i undervisningen utifrån varje individs intressen och behov. Alternativa lärtillfällen eller annat material kan erbjudas.
Trollflöjten	Använder bildstöd, fotografier och lärplatta som verktyg för att säkerställa att alla barns åsikter, tankar och val blir tillgodosedda.
Tyresö montessori	Samarbete med skolans kurator som träffar en liten grupp i taget och samtalar om känslor, givande och tagande samt utifrån barnkonventionen.

2.3.3 Rektorns ansvar

”Rektorn har ansvaret för förskolans kvalitet och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att förskolans arbetsformer utvecklas för att gynna barnens inflytande”

Lpfö18, Mål och riktlinjer, avsnitt 2.8

Nedan följer ett urval exempel som beskriver hur förskolornas rektorer arbetar för att säkerställa att förskolans arbetsformer utvecklas för att gynna barnens inflytande.

¹⁴ Lek- och lärandematerial som inte signalerar ett bestämt användningsområde

Ballongen	Förskolans rektor deltar i arbetslagens planerings- och reflektionstid och kan stödja och utmana pedagogerna i arbetet med barns inflytande samt vid deras månatliga uppföljningar av årsplanen, plan mot diskriminering och kränkande behandling och planen för miljö och material, samt ge muntlig eller skriftlig återkoppling så att utveckling kan ske. Rektorn och de kommunala förskolornas pedagogiska utvecklingsledare genomför kvalitetsdialoger med varje arbetslag två gånger per termin. I dialogen ingår samtal kring barnens delaktighet och inflytande och det finns där möjlighet för rektor och utvecklingsledare att stödja och utmana mot utveckling.
Brevik	Förskolan använder huvudmannens verktyg för uppföljning av läroplansmålen (ULM), en självvärdering, där förskolorna själva bedömer resultatet av undervisningen.
Gunghästen	Förskolans rektor leder kompetenshöjande insatser, exempelvis pedagogiska nätverk kring strukturerade samtal, förhållningssätt i lärmiljöerna, normkreativitet samt lekresponsiv undervisning. Rektorn skapar förutsättningar för att alla förskollärare och barnskötare ska ha tid för reflektion, dokumentation, arbetslags-reflektioner samt för uppföljning av förskolans arbete med barn i behov av stöd.
Hästhagen Paletten Stenkulan Trollsländan	Rektorerna ingår i en styrgrupp och en rektorsgrupp för hela Unike. I grupperna utvärderas och analyseras bland annat barns inflytande och delaktighet kontinuerligt under utbildningsåret, utifrån avdelningarnas utvärdering och analys av undervisningen. Den uttalade värdegrunden, ställningstaganden gällande superstruktur (organisation), pedagogisk lärmiljö, projekterande arbetssätt och pedagogisk dokumentation genomsyrar kvalitetsarbetet och följs upp kontinuerligt.
Kardemumman	Ett välarbetat och anpassat årshjul används som arbetsverktyg för att strukturera och tydliggöra arbetet under året.
Karlavagnen Stjärnan Kattfoten	En pedagogisk utvecklingsledare som har förskolans pedagogiska uppdrag i fokus säkerställer tillsammans med rektor att den utbildning och undervisning som bedrivs genomsyras av barns delaktighet och inflytande.
Klinten	Avdelningarna har schemalagd tid för reflektionsmöten varje vecka. Detta möjliggör för pedagogerna att diskutera kring barns delaktighet och inflytande och planera undervisningen utifrån barnens intresse och behov.
Kryddan	Förskolans rektor arbetar i barngrupp och deltar regelbundet vid pedagogernas reflektioner med barnen samt är med i planeringen av förskolans lärtillfällen.
Lek och lär	Förskolans rektor arbetar i barngrupp och deltar i uppföljning, utvärdering, reflektion och planering av utbildningen och undervisningen.

Loket	Förskolans rektor ser till att alla avdelningar har likvärdigt material så att alla barn får möjlighet till likvärdig undervisning
Rödkullan Slottsparken	Rektor har insyn i alla barns portfolio samt följer dokumentationen i förskolans digitala kommunikationsverktyg Tyra. Rektor har diskuterat frågor om barns delaktighet och inflytande tillsammans med förskolerådet och genomfört barnintervjuer.
Sofieberg	Ledningen skapar olika arbetsgrupper och deltar aktivt i dessa för att på bästa sätt ge pedagogerna rätt förutsättningar för att de ska kunna utveckla och bedriva kvalitativ undervisning för förskolans alla barn.
Strandpärlan	Enhetens ledningsgrupp med två förskollärare från varje förskola, stöttar då rektor inte alltid kan vara på plats. En grupp deltar i kommunens arbete kring likabehandling, en grupp deltar i IT-nätverk. Förskolorna arbetar nära resurs och utvecklingscenter, RUC. Detta bidrar till samsyn hos pedagogerna, där synen på det enskilda barnet som individ och människa i en hållbar omvärld lyfts fram och där den yngre människans inflytande och delaktighet sätts i fokus
Trollebo	Rektor samtalar kontinuerligt med alla arbetslag för att få en överblick över utbildningen och undervisningen och vad som behöver utvecklas och revideras. Personalen reflekterar i tvärgrupper och diskuterar och utvärderar på vilka sätt barnen har inflytande över sin vardag.
Trollflöjten	Pedagogerna har schemalagd reflektionstid då de kontinuerligt reflekterar och analyserar undervisningen på individ- och gruppnivå. Matriser som underlättar det systematiska kvalitetsarbetet finns till arbetslagens förfogande. Förskolans utvecklingsgrupp diskuterar och utvecklar förskolans arbetsmetoder.
Tyresö montessori	Rektor är dagligen ute i verksamheten för att stötta, stärka upp samt se utvecklingen av det arbete pedagogerna utför. Fortbildningar genomförs i personalgruppen där arbetet med barns inflytande ses över och säkerställs, så att pedagogerna har kunskaper kring t ex förskolans arbete med nyanlända barn och barn med svårigheter.

2.4 Sammanfattning och bedömning – förskola

Enheternas rapportering inom ramen för temagranskningen 2023 visar att samtliga rektorer och arbetslag har god medvetenhet om att utbildningen enligt Lpfö18 ska lägga grunden för att barnen ska förstå vad demokrati är och att barn har rätt till delaktighet och inflytande och eftersträvar att utgå från barnens behov och intressen vid utformningen av utbildningen. Förskolorna använder en mångfald metoder för att säkerställa att de behov och intressen som barnen på olika sätt ger uttryck för ligger till grund för barnens

möjligheter att påverka utbildningen och undervisningen. Samtliga rektorer beskriver ett antal metoder och förhållningssätt som bidrar till att säkerställa att de arbetssätt som används på förskolan är gynnsamma för att alla barn ska få möjlighet till inflytande och delaktighet.

Barn- och utbildningsförvaltningen bedömer att samtliga förskolor har fungerande organisation och goda arbetssätt som kan bidra till att barn får möjligheter till delaktighet och inflytande över sina dagar på förskolan.

För Brevik, Dibber, Kryddan, Tyresö montessori, Unike, Lek och lär, Rödkullan, Trollebo, Trollflöjten och Kardemumman saknas i rapporteringen beskrivning av hur förskolorna organiserar för att tillgodose barns rätt att bli informerade och höras i frågor som rör dem¹⁵. Förskolorna kan utveckla detta arbete.

För Brevik, Dibber, Tyresö montessori, Lek och lär, Unike, Rödkullan, Trollebo, Trollflöjten, Ballongen, Sofieberg, Loket och Kardemumman saknas i rapporteringen beskrivning av hur förskolorna säkerställer att alla barn ges möjligheter att vara delaktiga och få lika stort inflytande över och utrymme i utbildningen oavsett t ex kön och ålder¹⁶. Förskolorna kan utveckla detta arbete.

3 Pedagogisk omsorg

3.1 Styrdokument

Barnkonventionen

Skollagen, kapitel 25 (2010:800)

Allmänna råd för pedagogisk omsorg (Skolverket 2012)

Vägledande styrdokument

Förskolans läroplan, Lpfö18 (Skolverket 2018)

3.2 Granskad pedagogisk omsorg

<i>Huvudman</i>	<i>Enhetens namn</i>	<i>Antal barn augusti 2023</i>
Jeanette Bjurner	Kringlan 10	7
Jill Johansson	Barn 2000	4
Katarina Erlandsson Harnesk	Steglitsen omsorg	1

¹⁵ Barnkonventionen, artikel 12

¹⁶ Lpfö18, avsnitt 2.3

I den fristående pedagogiska omsorg som bedrivs av Lena Berntzon (Stjärnan 149), Patricia Järbrink respektive Eva Blomqvist är verksamheten för närvarande pausad och dessa huvudmän finns därför inte med i rapporten.

3.3 Resultat – pedagogisk omsorg

"Personalen bör utarbeta former för barns delaktighet och inflytande där alla barn ges möjlighet att uttrycka sin uppfattning om vad som är meningsfullt och roligt i pedagogisk omsorg, oavsett ålder, kön, social och kulturell bakgrund."

Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg, sid 13

3.3.1 Värdegrund och uppdrag

Enligt Skolverkets allmänna råd för pedagogisk omsorg, 2012, sid 16-17 finns det gott om möjligheter att uppmuntra och stödja barnens delaktighet och inflytande samt att ta ansvar för sina egna handlingar i den dagliga verksamheten. [...] Barnens behov och intressen är en viktig utgångspunkt i utformningen av verksamheten. Personalens förhållningssätt är avgörande i detta arbete och det är därför viktigt att de strävar efter att alla barn ges möjlighet att komma till tals och påverka innehållet i verksamheten

Nedan följer exempel på hur den pedagogiska omsorgen arbetar för att säkerställa att barnens uppfattningar och åsikter tas tillvara.

Kringlan 10, Jeanette Bjurner	- Samtalar med barnen om deras önskemål. Önskemål som inte går att genomföra samma dag planeras in till senare tillfälle. - Barn och dagbarnvårdare planerar tillsammans in måltider. - Alla barn är med vid utflykter, men de kan på plats själva välja i vilken utsträckning de vill vara delaktiga i aktiviteterna - Dagbarnvårdaren gör den övergripande planeringen för verksamheten, detaljplanering görs tillsammans med barnen.
Barn 2000, Jill Johansson	- Samtalar med barnen på ett positivt sätt och uppmuntrar barnen att berätta vad de vill göra - Gör aktiviteter som utgår från barnens intressen, behov och erfarenheter. - Yngre barn får oftast välja mellan två givna valmöjligheter, medan äldre barn får utökade möjligheter till egna val. - Informerar barnen i god tid innan övergångar mellan aktiviteter, så att barnen själva kan avgöra hur de vill avsluta sin aktivitet/lek. - Barnen deltar till exempel i planering av måltider eller gör val av böcker och sånger

Steglitsen omsorg, Katarina Erlandsson Harnesk	- Lyssnar aktivt och beaktar barnens åsikter och uppfattningar dagligen - Barnen får exempelvis bestämma utflyktsmål, val av skapandematerial, val av böcker med mera - Barnen får reflektera över hur deras uppfattningar och åsikter kan skilja sig från andra personers - Fokus på att barnen redan från början får kännedom om att deras åsikter har betydelse - Utvärderar och reflekterar aktivt över hur barnen får möjlighet till inflytande i verksamheten
--	---

3.4 Sammanfattning och bedömning – pedagogisk omsorg

Den pedagogiska omsorgen har små barngrupper och dagbarnvårdarna har därför stora möjligheter att uppmärksamma barnens önskemål och tankar i de vardagliga samtalen. Enheternas rapportering visar att samtliga huvudmän med olika metoder och med sitt förhållningssätt strävar efter att barnen ska ha möjlighet att påverka innehållet i den pedagogiska omsorgen.